

به نام خدا

بخش دوم فصل دوم کتاب طراحی و آشنایی با مراکز

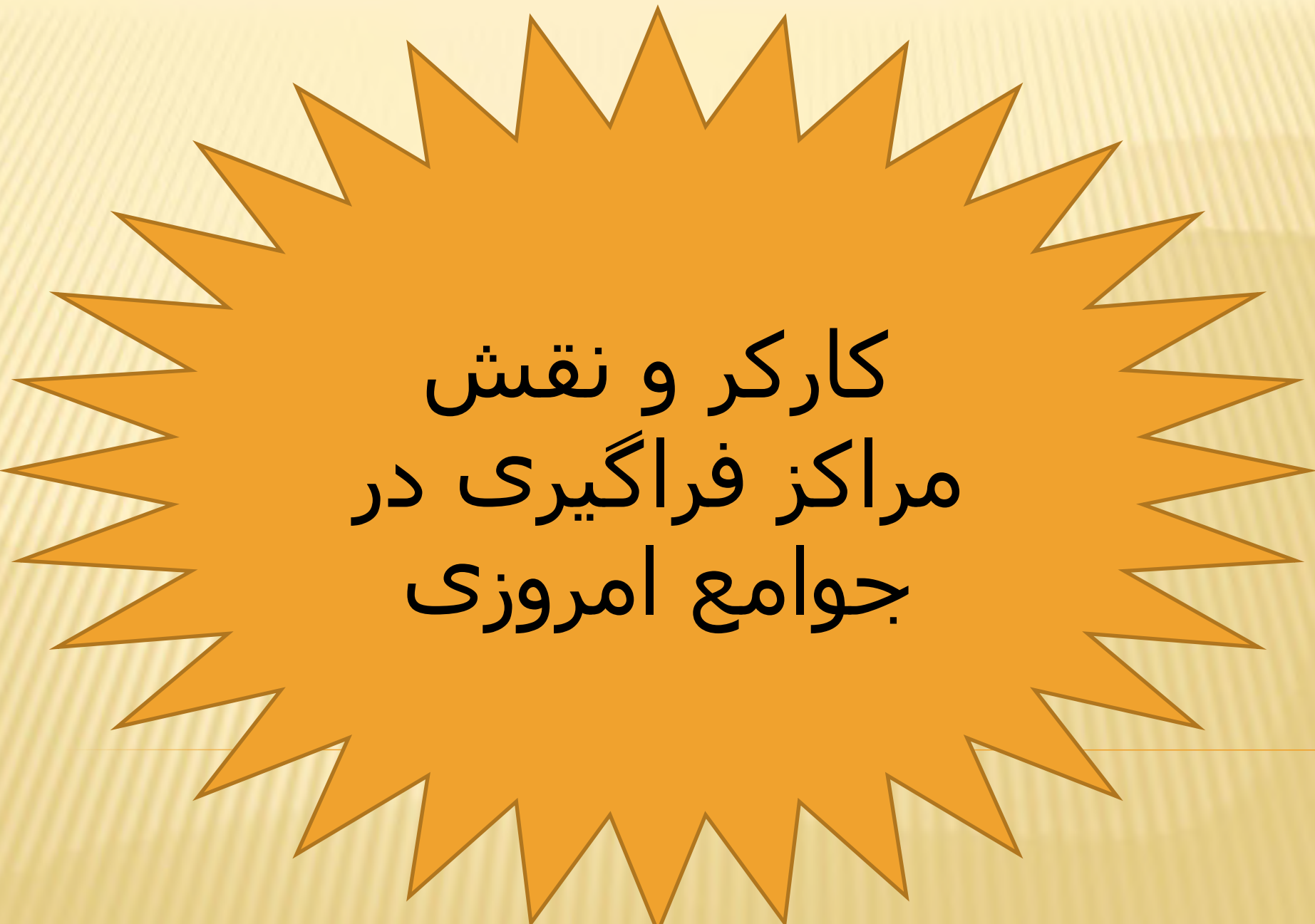
مواد و منابع یادگیری

استاد: سرکار خانم دکتر انصاری

تنظیم و ارائه: سمانه سادات مصباحی

اهداف یادگیری این بخش

- × فراگیر باید بتواند:
- × آشنایی با کارکرد و نقش مراکز یادگیری در جوامع امروزی.
- × تفاوت مراکز مواد و مراکز یادگیری را توضیح دهد.
- × معنا و تفاوت تفکر آموزشی و یادگیری را بداند.
- × در مورد تغییر تفکر از آموزشی به یادگیری اظهار نظر کند.
- × تفاوت سیستم باز و بسته را در مراکز یادگیری بشناسد و بهترین انتخاب را در هر مرکز تشخیص دهد.
- × علت نیاز به مراکز یادگیری را بیان کند.
- × اهمیت استفاده از مراکز یادگیری در ادارات و مشاغل را بیان کند.
- × تفاوت یک مرکز مواد و منابع آموزشی را با یک مرکز فراگیری تشریح کند.

کارکر و نقش
مراکز فراگیری در
جوامع امروزی

بسته به نوع مرکز، امکانات مالی و سیاستهای جاری یک کشور، این مراکز می توانند انعطاف پذیرهای بسیاری داشته باشند.

می توان از این مراکز برای اهداف آموزشی و کمک آموزشی به عنوان مراکز مواد و منابع کمک آموزشی و نیز در زمینه ابزارها و رسانه های مختلف برای آموزش و یادگیری به طرق مختلفی بهره گرفت.

ایوان ایلچ با طرح فلسفه مدرسه زدایی از جامعه ، منکر نیاز فعلی و مبرم انسان قرن بیستم به مدارس موجود است، راه آشتی با این تفکر نو تنها با تاسیس و راه اندازی مراکز یادگیری امکان پذیر است.

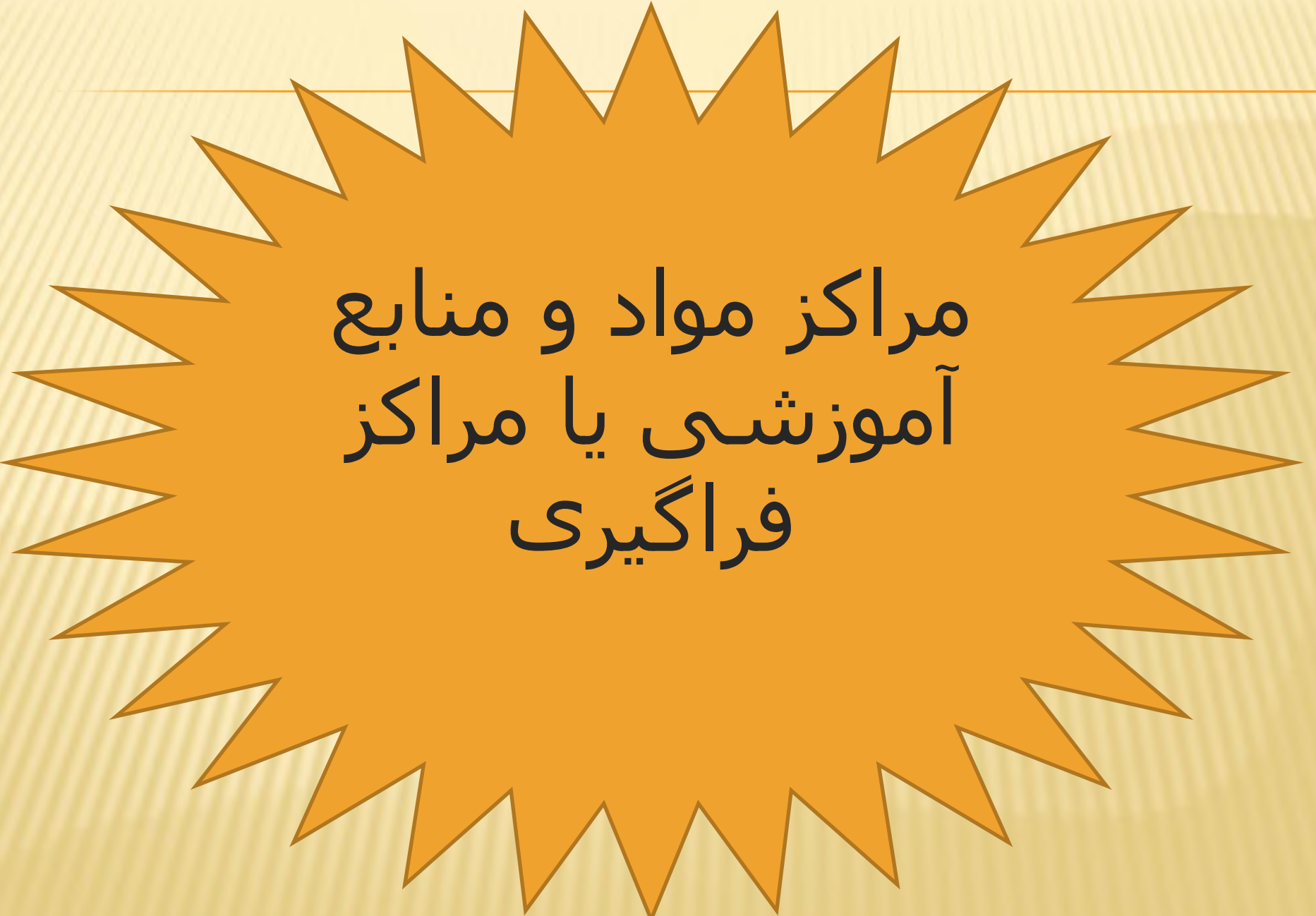
از دیدگاه ایلچ مدارس رسمی که به صورت امروزی وجود دارند زاییده نیازهای انسان و زندگی در دوران صنعتی گذشته است.

به نظر میرسد فکر ایجاد مراکز یادگیری در ابعاد گذشته و آینده نقش اصلی را برای سیاستهای اطلاع رسانی عصر ما فراهم می سازد.

**ایجاد این مراکز، در واقع، آشتی با نیازهای واقعی
و شرایط محیطی ما خواهد بود.**

مراکز یادگیری با این هدف می توانند:

- ۱- به پیشبرد اهداف عالی کمک کنند و نیازهای فردی و اجتماعی را به یادگیری برآورند.
- ۲- یک نظام برای جانشینی آموزشهای رایج بسازند.
- ۳- با ارائه خدمات یادگیری و فراهم ساختن یک سیستم شبکه ای یکپارچه می توانند خلاقیت و نوآوری را در افراد جامعه و امکانات آن را روز به روز بهبود بخشند.
- ۴- از طریق این مراکز برنامه های اطلاع رسانی جامعه می تواند بر اساس علوم خاص این رشته و با استفاده از رهیافتهای روانشناسی شناختی راهگشای زندگی نو باشد.
- ۵- مراکز فراگیری مدارس خواهند شد که در آنها نیازها به جای خواستها مینای یادگیری خواهند بود.

مراکز مواد و منابع
آموزشی یا مراکز
فراگیری

مراکز مواد و منابع آموزشی ← در خدمت یا در کنار نظام آموزشی
مراکز فراگیری ← در خدمت نیازهای یادگیری فردی

مراکز مواد و منابع آموزشی در واقع کمک به معلم برای رسیدن به هدفهای آموزشی تعیین شده ، نه کمک به ما برای یادگیری آنچه بر اساس شرایط موجود و تغییرات سریع پیش آمده به دانستن آنها نیاز داریم و می خواهیم یاد بگیریم.

در حالیکه فکر ایجاد مراکز فراگیری پاسخ به نیازهای واقعی و یادگیری آن چیزهایی است که فرد به آن نیاز میابد و برای زندگی کردن و پیشرفت سطح زندگی در رسیدن به آنها احتیاج اطلاعاتی دارد.

تفکر آموزشی -
یادگیری

در تفکر آموزشی، که مراکز مواد و منابع آموزشی در خدمت مدرسان قرار میگیرد، مدیریت اجتماعی ما نیز تحت تاثیر قرار میگیرد. وقتی مبنای رشد فکری و استعدادها را بر اساس آموزش پایه گذاری می کنیم، مدیریتها نیز هر گاه نیازی را برای بالا بردن سطح دانش کارمندان پیش بینی می کنند، دوره ای را برای کارآموزی تدارک می بینند و آموزش آن را به سازمان ابلاغ می کنند.

اگر افراد آزاد گذاشته شوند که در صورت احساس نیاز به این دوره ها، در آن شرکت کنند، داشتن و برگزاری چنین دوره هایی می تواند از جمله وظایف و شرایط مدیریتی یک مرکز فراگیری قلمداد و از آن به عنوان یک منبع خوب اطلاعاتی به طور مفید و موثر استفاده شود.

در نحوه برنامه ریزی آموزشی و یادگیری است که یک مرکز مواد و منابع می تواند متفاوت باشد، مراکزی که در آن آموزش به عنوان یک منبع یادگیری تلقی می شود که افراد به دلیل نیاز خاص در آن شرکت جویند نه اینکه یک مدیر با اجباری کردن آن انتظارات خاصی را اعمال کند.

نظام باز یا بسته؟

در نظامهای باز یک مجموعه هماهنگ شده، پیوسته با محیط خود عمل متقابل انجام می دهد، این نظام تحت تاثیر تعاملات با محیط خود شرایط داخلی خود را طوری تنظیم می کند که با هدفهای مورد نظر همخوانی بهتری داشته باشد.

هرچه یه نظام با عوامل محیطی کمتر کنش و واکنش داشته باشد، کنترل اجزاء و عوامل تشکیل دهنده آن برای ایفای نقشهای محول شده آسان تر خواهد بود و برعکس تعاملات با محیط بر عوامل و اجزای تشکیل دهنده تاثیراتی می گذارد که کنترل گردش کار را مشکل تر می نماید، اما در رسیدن به هدفها بهتر عمل می کند.

چنانچه نظام یک مرکز فراگیری آمادگی لازم را برای پذیرش تغییرات نسبت به نیازهای متغییر و روز افزون جامعه از خود نشان دهد مدیریت موفق و نظامی باز را ارایه خواهد کرد، در حالیکه اگر نتواند با تغییرات محیطی و تقاضاهای پیش آمده خود را تطابق دهد با مدیریتی ضعیف روبرو خواهد بود.

چرا اصولاً به مراکز
فراگیری نیاز
داریم؟

مدارس و دانشگاه‌های رسمی ما که آموزش و پرورش شتابت و قالبی را ارائه می دهند، دیگر نمی توانند متناسب با **سرعت تغییرات** به وجود آمده و در حال پیشرفت، **پا به پای افزایش کیفی و کمی اطلاعات** در جهان امروز، منابع متناسب با شرایط روز و مورد نیاز را برای جامعه امروزی فراهم کنند. در بسیاری از مدیریتها کارمندان خود باید مسئولیت تطابق با این تغییرات پیش آمده را بر عهده بگیرند، مدیریت تنها هماهنگی عوامل اداری را با تغییرات جدید به عهده میگیرد در چنین شرایطی **همه افراد و کارمندان** ناگزیر از **پرورش امکانات فردی خویش برای تطابق با تقاضاهای جدیدند**. این امر به نوبه خود فشار بیشتری بر آنها می آورد تا احساس مسئولیت کنند و برای پیشرفت امکانات فردی خود به طور طبیعی بکوشند

تفکر جبری و لذت
داشتن انتخاب

در شرایط اجبار برای رشد دانش، رنج و سختی لازمه یادگیری خواهد بود برای گریز از اجبار، فراگیر انواع ترفندها را به عنوان یک واکنش طبیعی از خود نشان می دهد.

اگر به جای این احساس جبر و واکنشهای ریاگونه، اختیار در یافتن اطلاعات و احساس نیاز و برآوردن چنین نیازهای دانشی برای گسترش خویش عامل یادگیری فرد قرار گیرد، نه اعمال فشاری نیاز خواهد بود و نه نصیحت و پند و اندرزی.

آموزشی که برای آن، به جای معلم، دانش آموز یا به عبارت درست تر ، فراگیر تلاش یادگیری را خود بر عهده میگیرد . معلم رنج یا لذت یادگیری را به او واگذار می کند. در این شرایط به جای اینکه برای آموزش برنامه ریزی کنیم بهتر است برای یادگیری مبتنی بر رفع نیازهای پیش آمده برای گسترش خویش طرح ریزی کنیم.

اهمیت مراکز
یادگیری در رابطه
با مشاغل

شکی نیست که هدف نهایی پرورش و تربیت یک نسل ، ایفای نقش‌های متعددی است که جامعه بر عهده فرد می‌گذارد و این نقش‌ها به عنوان یک شغل و محل درآمد زندگی افراد آن جامعه را تشکیل می‌دهد.

منصفانه باید پذیرفت که بیشتر ایام زندگی یک فرد که به صورت فعال و مفید می‌گذرد، در محیط کاری او سپری می‌شود. در چنین وضعیتی اگر فرد نتواند احساس کند که شخصا از شغل خود راضی است و عامل مفیدی هم برای خود و هم برای دیگران است، رفته رفته با دلسرد شدن از چنین شرایطی کمتر خود را متعهد به کار دانسته و از آن انتظارات کمتری هم خواهد داشت.

اگر خود یا از طریق مسئولان خود نتواند بفهمد که چگونه میتواند با انجام دادن بهتر یک کار از آن لذت ببرد، دیر یا زود، بر اثر انتقاداتی که از او می‌شود کارش را از دست خواهد داد.

وقتی سازمانی توانست نیازهای خود را برآورده سازد و در نظام مدیریتی خود کاری کند که کارمندان این سازمان نیز چنین وضعیتی را پیدا کنند، آن وقت خواهد توانست برای رفع نیازهای اطلاعاتی پیش آمده و در جهت پیشرفت، گامهای موثری بردارد. یکی از این گامها مهم در این زمینه انتقال نقش اداره آموزش سازمان به مراکز خود جوش و آزاد فراگیری خواهد بود .

بدون داشتن چنین مراکزی در حقیقت افراد و کارکنان یک سازمان نخواهد توانست در صورت احساس نیاز به اطلاعات و تطابق با تغییرات ایجاب کننده، به جایی مراجعه کنند که نیازهای پیش آمده اطلاعات در مورد خودگستری را برآورده سازد.

نیازهای اطلاعاتی

در مراکز یادگیری ارضای نیازهای پیش آمده بسیار دشوارتر از شرایطی خواهد بود که به طور سنتی در یک محیط کاری پیش می آید و حل میشود. یک مدیر وقتی نیاز به دانش و اطلاعات در یک موضوع خاص را در خود یا افراد تحت تکفل خویش احساس می کرد، تنها کاری که لازم بود انجام دهد این بود که گوشی تلفن را بر میداشت و با بخش آموزش سازمان صحبت میکرد. ولی این امر در موقعیت امروز به دلیل تغییرات مداوم و بالا رفتن سطح اطلاعات و مهارت‌های لازم برای تطابق با آنها ممکن نخواهد بود.

در واقع باید کارمندان دایم در حال آموزش باشند تا بتوانند تغییرات لازم را در خود و رفتار خود برای برخورد با این تغییرات و خواسته‌های پیش آمده به وجود آورند.

دیگر نیاز به برانگیخته سازی ایشان برای یادگیری وجود نخواهد داشت، بلکه آنان به طور خود جوش برای رفع نیازهای دانش خود دست به کار خواهند شد.

مراکز فراگیری در سازمانها

با داشتن یک مرکز فراگیری، کارمندان و افراد یک جامعه می توانند حتی برای رفع نیازهای شخصی و در جهت پیشبرد اهداف کاری، شغلی، رشد ملی و اقتصادی و فرهنگی و نیز برای بقای خود در یک شغل، دست به یک مسابقه برای یادگیری بزنند.

با فناوری آموزشی دسترسی به فرهنگ و یادگیری به طور یکسان برای همه میسر خواهد شد.

همچنین امکانات فناوری جدید اطلاعات به ما اجازه را می دهد که با ایجاد کنفرانسهای تصویری از راه دور با هیتهای دانشگاهی محاوره و گفتگوی علمی تشکیل دهیم یا به بزرگترین کتابخانه های جهان از راه متصل شویم و از بانکهای اطلاعاتی آنها استفاده کنیم.

دستاوردهای فناوری آموزشی بدین ترتیب، نحوه کاربرد سیاستهای ملی را در اطلاع یابی، تنظیم و کنترل خواهد کرد.